

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: „Sztuka oprócz życia chwilą pozwala także doznawać wartości wiecznych...”.
Kolekcja książek z zakresu sztuki w księgozbiorze profesora Bogdana Suchodolskiego

Author: Katarzyna Ossolińska

Citation style: Ossolińska Katarzyna. (2018). „Sztuka oprócz życia chwilą pozwala także doznawać wartości wiecznych...”. Kolekcja książek z zakresu sztuki w księgozbiorze profesora Bogdana Suchodolskiego. W: M. Kycler, D. Pawelec, B. Warzachowska (red.), „Kolekcje w zbiorach bibliotek Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (S. 267-283). Katowice : Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

„Sztuka oprócz życia chwilą pozwala także doznawać wartości wiecznych...”. Kolekcja książek z zakresu sztuki w księgozbiorze profesora Bogdana Suchodolskiego

W 1993 roku zbiory Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego wzbogacił księgozbiór profesora Bogdana Suchodolskiego – wybitnego pedagoga, filozofa, historyka wychowania i kultury.

Księgozbiory domowe nie zawsze są zbiorami bibliofilskimi, mogą stanowić podręczną bibliotekę służącą pomocą w nauce, pracy i codziennym życiu. „Kultura książki to nie tylko przyjemność jej posiadania, ale także umiejętność codziennego jej wykorzystania i dostosowania własnej biblioteki do potrzeb, zamiłowań i konieczności zawodowych”¹. Właśnie taki charakter ma kolekcja profesora Suchodolskiego. Gromadzone książki stanowiły jego księgozbiór podręczny niezbędny w pracy naukowej. Fakt ten podkreśla Maria Kycler, pisząc: „Profesor Bogdan Suchodolski budował swą kolekcję, tak dobierając książki, aby utworzyły one jego podręczny warsztat pracy”². Jednak, jak każdy prywatny księgozbiór, kolekcja ta stanowi wykładnię ogólnych zainteresowań i prywatnych pasji swego właściciela.

W liczącym ponad 15 000 tytułów zbiorze przeważają książki z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii i filozofii. Uwagę zwraca jednak mnogość prac z dziedziny sztuki³. Ta będąca „uzupełnieniem i ozdobą, a zarazem integralną częścią księgozbioru” podkolekcja jest tematem poniższego artykułu⁴.

¹ H. LANGER: *Polskie historyczne księgozbiory domowe na Śląsku Cieszyńskim (XX wiek)*. Katowice 2006, s. 9.

² Praca pod nazwiskiem: M. GACIŃSKA: *Księgozbiór Profesora Bogdana Suchodolskiego w zbiorach Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Bogdan Suchodolski. Pedagog – humanista – uczonek*. Red. A. STOPIŃSKA-PAJĄK. Katowice 1998, s. 58.

³ Podkolekcja książek z zakresu sztuki liczy ok. 1400 woluminów.

⁴ *Ibidem*, s. 66.

Sztuka odgrywała ogromną rolę w badaniach i koncepcjach pedagogicznych profesora Bogdana Suchodolskiego, zwłaszcza w kontekście teorii wychowania estetycznego. Pisał: „sztuka nie ma być jedynie źródłem przyjemności czy elitarną ozdobą, ale ważną sprawą życia wymagającą powagi i skupienia”⁵.

Wychowanie estetyczne jest definiowane jako ujęcie wychowawczych aspektów roli sztuki i sprowadza się do działań zmierzających do przygotowania jednostki do percypowania i oceny zjawisk estetycznych⁶. Tradycyjnie koncentrowało się na kształtowaniu postawy estetycznej, od której uzależniany jest stosunek do sztuki i piękna. Chodziło więc o wyrabianie dobrego smaku, głównie za sprawą bezpośredniego kontaktu ze sztuką – w postaci oglądania eksponatów w muzeach i galeriach, uczestnictwa w koncertach i spektaklach teatralnych. Współcześnie szerzej mówi się o kształtowaniu wrażliwości estetycznej. Celem wychowania estetycznego jest uwrażliwienie na wartości piękna i sztuki, a wychowanie przez sztukę wiąże się z kształtowaniem wielu postaw człowieka za pomocą sztuki i jej wartości⁷.

W Polsce, obok Stefana Szumana właśnie Bogdan Suchodolski był prekursorem idei wychowania estetycznego. Stworzył teoretyczne podstawy tej koncepcji, uznając zorganizowany kontakt ze sztuką za część pedagogiki ogólnej, a proces wychowania przez sztukę za drogę dopełniającą wszechstronny rozwój osobowości człowieka. Znamienne są jego słowa: „nie tylko wychowanie ma służyć sztuce, ale to właśnie sztuka ma służyć wychowaniu”⁸. Głoszona przez Bogdana Suchodolskiego teoria wychowania estetycznego stanowiła konsekwencję i rozwinięcie jego poglądów na filozofię humanizmu i wartości kultury. Pedagog podkreślał: „wychowanie estetyczne, lub mówiąc ogólniej, wszelka akcja mająca na celu zbliżenie ludzi do piękna jest nierozłącznie związana z dążeniem do odrodzenia całej kultury”⁹. Sztuka bowiem, „przenosząc człowieka w świat wyobraźniowy, nie osłabia, ale przeciwnie, oddaje ich rzeczywistości światu bogatszych, bardziej zrównoważonych, mądrzejszych, bardziej szczęśliwych”¹⁰. W rozważaniach Suchodolskiego, które można nazwać „polską koncepcją wychowania estetycznego”, szczególnego znaczenia nabiera osobisty rozwój odbiorcy, a podstawą skutecznego wychowania estetycznego jest wczesne i systematyczne wdrażanie dzieci i młodzieży w krąg wartości artystycznych. Pedagog podkreślał podstawowe obowiązki szkoły w tym zakresie, zaznaczając, że realizacja tego zadania wymaga właściwe-

⁵ B. SUCHODOLSKI: *Kultura współczesna a wychowanie młodzieży*. Lwów–Warszawa 1935, s. 37.

⁶ *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. T. 7: V–Ż. Warszawa 2008, s. 360.

⁷ I. WOJNAR: *Estetyka i wychowanie*. Wyd. 2 uzup. Warszawa 1971, s. 341.

⁸ I. WOJNAR: *Teoria wychowania estetycznego*. Warszawa 1984, s. 238.

⁹ B. SUCHODOLSKI: *Uspołecznienie kultury*. Warszawa 1972, s. 199.

¹⁰ H. DEPTA: *O wychowanie estetyczne na miarę naszych czasów*. W: *Sztuka i wychowanie. Współczesne problemy edukacji estetycznej. Monografia zbiorowa*. Red. K. PANKOWSKA. Warszawa 2010, s. 28.

go podejścia, zwłaszcza w doborze konkretnych wartości oraz trafianiu w zainteresowania i potrzeby młodego człowieka¹¹.

Zasadniczą część księgozbioru profesora Suchodolskiego stanowi piśmiennictwo naukowe, a starannie dobrane książki utworzyły kolekcję niezbędną w pracy naukowej pedagoga i humanisty. Jednak gromadzone książki służyły nie tylko jej właścicielowi, ale i osobom z nim związanym, a ich upodobania lekturowe również kształtowały zakres tematyczny zbioru.

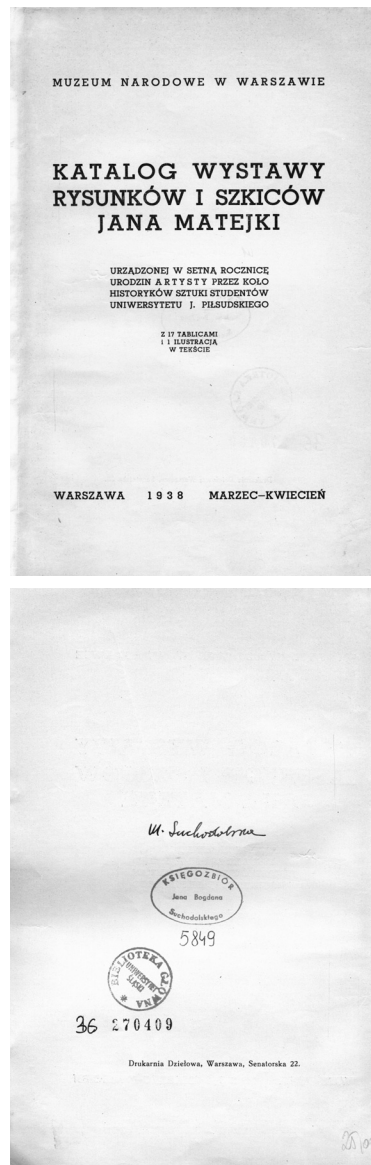
Należy podkreślić, że ogromny wpływ na kształt omawianego księgozbioru miała żona profesora Maria Suchodolska – historyk sztuki, kustosz Działu Polskiej Grafiki i Akwareli Muzeum Narodowego w Warszawie. Kolekcjonowane latami albumy, monografie i katalogi wystaw stanowią fundament „kolekcji sztuki” profesora¹². Świadczą o tym dedykacje oraz znaki własnościowe na stronicach książek, jak np. odręczny podpis Marii Suchodolskiej zamieszczony obok pieczęci własnościowej profesora w książce *Katalog wystawy rysunków i szkiców Jana Matejki urządzonej w setną rocznicę urodzin artysty przez Koło Historyków Sztuki Studentów Uniwersytetu J. Piłsudskiego* (Warszawa 1938) (ilustr. 1).

Najobszerniejszy zespół kolekcji tworzą pozycje z zakresu malarstwa europejskiego. Śmiało więc można stwierdzić, że profesor wraz z żoną szczególnym zainteresowaniem darzyli właśnie tę dziedzinę sztuki. W kolekcji przeważają albumy prezentujące dorobek artystyczny poszczególnych malarzy. Ponadto są tu monografie epok, stylów i kierunków w malarstwie oraz wydawnictwa ilustrowane poświęcone sztuce malarskiej poszczególnych krajów, pozwalające na wnikliwe przestudiowanie dziejów malarstwa od antyku po XX wiek.

Przegląd malarstwa można rozpocząć od monumentalnych monografii polskiej historii sztuki Marii Rzepińskiej,

¹¹ B. SUCHODOLSKI: *Kultura współczesna...*, s. 37–39.

¹² M. GACIŃSKA: *Ibidem*, s. 66.

Ilustr. 1. Katalog wystawy z odręcznym podpisem Marii Suchodolskiej

takich jak: *Siedem wieków malarstwa europejskiego* (Wrocław 1979) i *Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego*. T. 1–2 (Warszawa 1989) oraz *Malarstwo europejskie w zbiorach polskich. 1300–1800* w opracowaniu Jana Białostockiego i Michała Walickiego (Warszawa 1955). Dzieje malarstwa omawiają również cenne, historyczne publikacje, jak wydana w latach 1902–1904 pięciotomowa *Historia malarstwa* autorstwa wpływowego niemieckiego krytyka Richarda Muthera oraz opublikowana w 1912 roku dziewięciotomowa seria o tytule *Historia malarstwa* autorstwa brytyjskiego oficera i historyka sztuki Haldane’a Macfalla. Każdy z dziewięciu tomów tej wydanej w latach 1912–1913 serii opisuje wybrane epoki malarskie od włoskiego odrodzenia, poprzez malarstwo flamandzkie, niemieckie i angielskie, po style XIX wieku.

Najdawniejsze dzieje malarstwa dokumentują następujące książki: Marii Nowickiej *Malarstwo antyczne. Zarys* (Wrocław 1985), *Malarstwo etruskie* Witolda Dobrowolskiego (Warszawa 1979), *La peinture romaine* Amedea Maiuriego (Genève 1953) i *La peinture byzantine etude historique et critique* Andre Grabara (Genève 1953). Natomiast kunszt średniowiecznej sztuki malarskiej obrazują opracowania o tematyce włoskiego trecenta, takie jak *La pittura riminese del Trecento* Carla Volpego (Milano 1966), *GiOTTO* Marii Prokopp (Warszawa 1988) oraz monografie prymitywistów niderlandzkich Huberta i Jana van Eycków oraz Hansa Memlinga.

Z kolei malarstwo włoskiego quattrocenta prezentują monografie poświęcone twórczości Masaccia, Piera Della Francesci, Mantegnego i Sandra Botticellego.

Bogactwo sztuki renesansowej znalazło odzwierciedlenie w licznych wielojęzycznych opracowaniach. Na stronicach albumów możemy podziwiać arcydzieła mistrzów włoskiego odrodzenia, takich jak Michał Anioł, Leonardo da Vinci, Rafael Santi, Tycjan oraz malarstwo przedstawicieli renesansu północnego: Matthiasa Grünewalda, Hieronima Boscha, Albrechta Dürera, Łukasza Cranacha czy Pietera Bruegela. Wiedzę o sztuce włoskiego renesansu wzbogacimy sięgając po słynne dzieło Giorgia Vasariego *Żywoty najślawniejszych malarzy, rzeźbiarzy i architektów*. T. 1–8 (Warszawa 1985). Z kolei dzieje malarstwa barokowego zostały zilustrowane w albumach i monografiach Caravaggia, Rubensa, Antona van Dycka i Diega Velázqueza.

Na wiek XVII przypada rozkwit malarstwa holenderskiego. Arcydzieła malarstwa rodzajowego oraz mistrzostwo sztuki portretu, pejzażu i martwej natury dokumentują monografie Rembrandta van Rijna, Fransa Halsa, Jana Vermeera i Pietera Claesza¹³.

Z malarstwem rokokowym możemy zapoznać się przeglądając albumy francuskich malarzy, takich jak Nicolas Poussin, Jean Antoine Watteau i François Boucher. Rokoko zaznaczyło swoją

¹³ Tematyce tej poświęcono m.in. publikacje: *Holenderskie i flamandzkie malarstwo rodzajowe XVII wieku*. Oprac. J. MICHAŁKOWA. Warszawa 1955; W. VON BODE: *Die Meister der holländischen und flamischen Malerschulen*. Leipzig 1956.

obecność także w malarstwie angielskim, zwłaszcza portretowym. Z tego zakresu w kolekcji zgromadzono monografie Thomasa Gainsborough, Joshui Reynoldsa, Williama Hogartha.

Pierwsza połowa XIX wieku to rozkwit malarstwa klasycystycznego i romantycznego. Twórcze poszukiwania artystów, takich jak Jacques L. David, Pierre P. Prud'hon, Jean Ingres, Eugene Delacroix są tematem wielu publikacji, podobnie jak francuskie malarstwo realistyczne zilustrowane pracami Gustava Courbeta i Honoré Daumiera.

Pokaźny zbiór książek z zakresu impresjonizmu i postimpresjonizmu świadczy o tym, że państwo Suchodolscy szczególnym zainteresowaniem darzyli właśnie te kierunki w malarstwie. Omawiane zagadnienia przybliżą nam książki takie jak: *Au temps des impressionnistes* Raymonda Cogniata (Paris 1953); *Historia impresjonizmu* Johna Rewalda (Warszawa 1985); *Impresjonizm* Zdzisława Kępińskiego (Warszawa 1986) oraz *Impresjoniści* autorstwa Joanny Guze (Warszawa 1986). Twórczość Eduarda Maneta, Edgara Degasa, Henriego Toulouse-Lautreca, Paula Cézanne'a, Pierra-Augusta Renoira, Paula Gauguina, Vincenta van Gogha, Józefa Pankiewicza i Władysława Podkowińskiego jest tematem licznych, wielojęzycznych wydawnictw ilustrowanych.

Wiek XX to początek malarstwa nowoczesnego. Wielość i różnorodność kierunków malarских znalazła odzwierciedlenie w licznych publikacjach. Poszukiwania twórcze fowistów, ekspresjonistów, kubistów, futurystów, abstrakcjonistów i dadaistów są tematyką albumów monograficznych prezentujących twórczość takich artystów jak Henri Matisse, Paul Klee, Amadeo Modigliani, Oskar Kokoschka, Edvard Munch, Pablo Picasso, George Braque, Salvador Dali i Max Ernst.

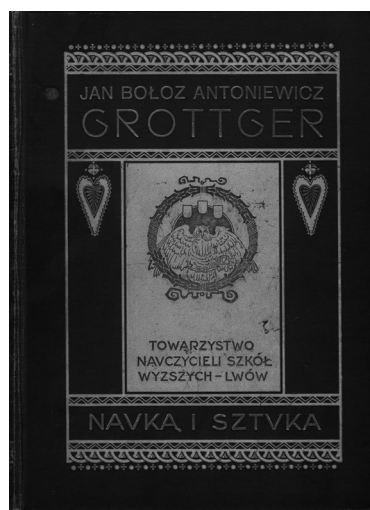
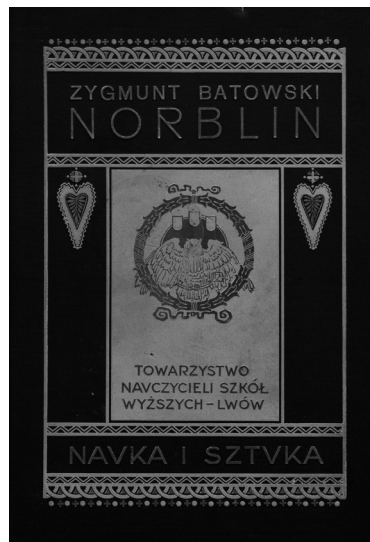
Wiele uwagi poświęcono malarstwu belgijskiemu. Sztuka ta przeżywała od połowy XIX wieku prawdziwy rozkwit. Chociaż uległa wpływom kierunków rozwijających się w Europie Zachodniej, zwłaszcza realizmowi i impresjonizmowi, zdołała ostatecznie wykształcić oryginalną, lokalną formę¹⁴. Ciekawa seria zatytułowana „Monographies de L'Art Belge” wydawnictwa De Sikkel z Antwepii prezentuje dorobek malarzy belgijskich tych czasów. Są to głównie monografie ekspresjonistów i abstrakcjonistów takich jak James Ensor, Rene Guiette, Pierre Paulus, Floris Jaspers, Hippolyte Daeye, Jean-Jacques Gailliard i Jan Cox. Sylwetki grafików i ilustratorów – Julesa de Bruyckera, Felicjena Ropsa i Anto-Carte uzupełniają obszerny zbiór materiałów opublikowanych w tej serii.

W kręgu zainteresowań profesora Suchodolskiego pozostawało również malarstwo rosyjskie, stąd w kolekcji liczne teksty poświęcone tej dziedzinie. Omawiane zagadnienia prezentują między innymi następujące tytuły: *Risunok staryh russkih masterov* A.A. Sidorova (Moskwa 1956), *Iskusstvo sovetskogo Paleha* Nikolaja Sobolevskiego (Moskwa 1958) oraz *Ruskaâ živopis'. Istoriko-kritičeskie*

¹⁴ Szerzej na temat malarstwa belgijskiego zob.: *The history of painting in Belgium. From the 14th century tot the present day. From the earliest masters of the old southern Netherlands and the Principality of Liège to our contemporary artists*. Introd. by P. ROBERTS-JONES. Brussels 1995.

očerki Viktora Nikoł'skiego (Sankt Petersburg 1904). Odnajdziemy tu też prace poświęcone najwybitniejszemu przedstawicielowi moskiewskiej szkoły pisania ikon Andriejowi Rublowowi, portreciście doby rokoka Fiodorowi Rokotowowi, wybitnemu maryniście Iwanowi Ajwazowskiemu, pejzażyście Isaakowi Lewitanowi oraz Nikołajowi Jaroszence – wiodącemu uczestnikowi grupy rosyjskich malarzy pieriedwiżników. Rosyjskie malarstwo XX wieku zostało zilustrowane pracami Wasyla Jakowlewa – przedstawiciela socrealizmu w malarstwie i Niko Pirosmaniego – gruzińskiego prymitywisty.

Okazale prezentuje się zbiór książek z zakresu malarstwa polskiego. Obok monografii dokumentujących rozwój tej gałęzi sztuki w Polsce od średniowiecza po wiek XX, profesor Suchodolski zgromadził obszerną kolekcję albumów przedstawiających dorobek artystyczny czołowych polskich malarzy. Są to głównie bogato ilustrowane publikacje wydawnictw Auriga i Arkady. Oto przykładowe tytuły prac: *Piotr Michałowski z 312 ilustracjami i 12 tablicami barwnymi* poprzedzonymi portretem własnym artysty oraz wstępem Jerzego Sienkiewicza (Warszawa 1959); *Leon Wyczółkowski* Marii Twarowskiej (Warszawa 1962), *Noakowski* ze wstępem Mieczysława Wallisa (Warszawa 1965), *Jan Matejko* w opracowaniu Janusza Macieja Michałowskiego (Warszawa 1984), *Jerzy Duda-Gracz* ze wstępem Krzysztofa Teodora Toeplitza (Warszawa 1985), *Zdzisław Beksiński* autorstwa Tadeusza Nyczka (Warszawa 1989). Sylwetki malarzy takich jak Aleksander Orłowski, Władysław Czachórski, Henryk Rodakowski i Władysław Ślewiński przedstawiają książki z serii „Monografie Artystyczne” wydawnictwa Gebethner i Wolff z 1925 roku. Z kolei malarstwo Jana Piotra Norblina, Artura Grottgera i Maksymiliana Gierymskiego ilustrują publikacje warszawskiej oficyny wydawniczej E. Wende i Spółka oraz lwowskiego wydawnictwa H. Altenberg opublikowane w serii „Nauka i Sztuka – Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych we Lwowie”. Książki z tej serii, wydawanej w latach 1906–1911, odznaczają się piękną szatą graficzną, zwłaszcza secesyjnymi oprawami (ilustr. 2 i 3).

Ilustr. 2 i 3. Przykłady opraw serii „Nauka i sztuka”

Kolekcję książek z zakresu malarstwa uzupełniają omówienia stylów i technik malarskich oraz konserwacji i restauracji dzieł sztuki.

Jako prekursor badań nad teorią wychowania przez sztukę i twórca teoretycznych zasad wychowania estetycznego profesor zgromadził wiele publikacji z tej dziedziny. Odnajdujemy tu zarówno opracowania historyczne, na przykład *Wybór pism estetycznych* Johanna Wolfganga Goethego (Warszawa 1981) czy *O poglądach na sztukę w czasach Stanisława Augusta* Tadeusza Mańkowskiego (Lwów 1929), jak i klasyczne monografie czołowych polskich filozofów – Władysława Tatarkiewicza i Stefana Morawskiego. Spośród prac tego ostatniego warto wspomnieć fundamentalne dzieło *Zmierzch estetyki. Rzekomy czy autentyczny?* (Warszawa 1987). Zagadnieniom estetyki poświęcone są także publikacje: *Poznawcza wartość sztuki* Ewy Borowieckiej (Lublin 1986), *Jak patrzeć na dzieło sztuki* Juliusza Starzyńskiego (Warszawa 1948) oraz wydane w 1906 roku we Lwowie *Podstawy kultury estetycznej*, będące wykładnią poglądów estetycznych takich teoretyków sztuki jak William Morris, Johann Rée i Robert La Sizeranne. Wśród autorów książek z teorii wychowania estetycznego znajdziemy nazwiska wybitnych polskich i zagranicznych badaczy. Na półkach biblioteki stoją dzieła Stefana Szumana, Ireny Wojnar, Ireny Słońskiej, Bogusława Jasińskiego, Johna Deweya, Herberta Reada, Marion Richardson oraz Roberta Glotona i Claude’a Clera¹⁵.

Charakteryzując księgozbiór nie sposób pominąć piśmiennictwa z zakresu historii sztuki. Dzieje sztuki dokumentują polskie i obcojęzyczne publikacje. Są wśród nich opracowania ogólne takie jak sześciotomowa *Sztuka świata* José Pijoana i Louisa-René Nougiera (Warszawa 1989), *Dzieje sztuki w zarysie* (t. 1–3) Mieczysława Porębskiego (Warszawa 1987) oraz trzytomowa *Vseobšaa istoriâ iskusstva* w opracowaniu rosyjskiego historyka sztuki i profesora Akademii Sztuk Pięknych w Moskwie Michaiła Ałpatowa (Moskwa 1948–1955). Ponadto znajdziemy wydaną w Lipsku w 1900 roku *Geschichte der Kunst aller Zeiten und Völker* Karla Woermanna oraz *Wiadomości o stylach* autorstwa wybitnego polskiego psychologa i teoretyka sztuki Władysława Witwickiego (Lwów 1934). Liczne monografie prezentują rozwój sztuki od starożytności po współczesność. Bogato zilustrowane zostały dwudziestowieczne nurty artystyczne takie jak kubizm, dadaizm i surrealizm. Na uwagę zasługuje monumentalna włoska seria „L’Arte moderna” wydana w Mediolanie

¹⁵ S. SZUMAN: *O sztuce i wychowaniu estetycznym*. Warszawa 1962; I. WOJNAR: *Estetyka i wychowanie*. Warszawa 1964; EADEM: *Perspektywy wychowawcze sztuki*. Warszawa 1966; EADEM: *Teoria wychowania estetycznego*. Warszawa 1976; EADEM: *Sztuka jako „podręcznik życia”*. Warszawa 1984; *O wychowaniu estetycznym w szkole podstawowej*. Red. I. SŁOŃSKA. Warszawa 1966; B. JASIŃSKI: *Twórczość a sztuka. Wprowadzenie do estetyki procesów twórczych*. Warszawa 1989; J. DEWEY: *Sztuka jako doświadczenie*. Wrocław 1975; H. READ: *Wychowanie przez sztukę*. Wrocław 1976; M. RICHARDSON: *Art and the child*. London 1948; R. GLOTON, C. CLER: *Twórcza aktywność dziecka*. Warszawa 1976.

w 1967 roku. Jej 43 tomy poświęcono wnikliwej analizie kierunków w sztuce współczesnej, od naturalizmu po pop art. Serię zamyka tom z notami biograficznymi artystów oraz bogatą bibliografią.

Dziedzictwo kulturowe wybranych regionów świata prezentują natomiast książki opublikowane przez warszawską oficynę Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe w seriach: „Artystyczne Rejony Świata”, „Kultury Starożytne i Cywilizacje Pozaeuropejskie” oraz „Style, Kierunki, Tendencje”. Warto wspomnieć o *Sztuce egejskiej* Bogdana Rutkowskiego (Warszawa 1987), *Sztuce wczesnochrześcijańskiej* Elżbiety Jastrzębowskiej (Warszawa 1988), *Sztuce islamu w zbiorach polskich* Zdzisława Żygulskiego jun. (Warszawa 1989) oraz *Sztuce francuskiej* (t. 1–3) Jeana Paula Couchouda (Warszawa 1985).

Obszerny zbiór utworzyły książki na temat historii sztuki polskiej. Zmieniające się kierunki artystyczne ukazują opracowania wybitnych polskich filozofów i historyków sztuki takich jak Tadeusz Dobrowolski, Władysław Tatarkiewicz, Stanisław Lorentz, Mieczysław Wallis, Andrzej Rottermund oraz Helena i Stefan Kozakiewiczowie. Oto przykładowe tytuły prac: Tadeusz Dobrowolski *Sztuka polska od czasów najdawniejszych do ostatnich* (Kraków 1974), *Historia sztuki polskiej w zarysie. Praca zbiorowa* pod redakcją Tadeusza Dobrowolskiego i Władysława Tatarkiewicza (Kraków 1962), Stanisław Lorentz i Andrzej Rottermund *Klasycyzm w Polsce* (Warszawa 1984), Mieczysław Wallis *Secesja* (Warszawa 1967), Helena i Stefan Kozakiewiczowie *Reneans w Polsce* (Warszawa 1976).

Nieocenionym źródłem wiedzy na temat polskiego dziedzictwa kulturowego jest „Katalog Zabytków Sztuki w Polsce”. Wiele tomów z tej wydawanej od 1951 roku serii odnajdziemy na półkach biblioteki profesora Suchodolskiego¹⁶. Kolekcję uzupełniają materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki prezentujące problematykę sztuki polskiej XVIII i XIX wieku.

W bibliotece profesora Suchodolskiego nie mogło zabraknąć cennych prac polskiego historyka sztuki i profesora Uniwersytetu Warszawskiego Jana Białostockiego. Obok najpoczytniejszej książki profesora *Sztuka cenniejsza niż złoto. Opowieść o sztuce europejskiej naszej ery* (Warszawa 1963) w arkana sztuki wprowadzą nas: *Pięć wieków myśli o sztuce. Studia i rozprawy z dziejów teorii i historii sztuki* (Warszawa 1976), *Teoria i twórczość. O tradycji i inwencji w teorii sztuki i ikonografii* (Poznań 1961) oraz *Symbole i obrazy w świecie sztuki 1–2* (Warszawa 1982).

W księgozbiorze profesora Suchodolskiego zwraca uwagę duża ilość katalogów wystaw i zbiorów muzealnych. Są one niewątpliwie pokłosiem działalności i zainteresowań żony profesora Suchodolskiego Marii – historyka sztuki i kustosa działu Polskiego Gabinetu Rycin Muzeum Naro-

¹⁶ Polska Akademia Nauk. Wydane tomy Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce. <http://www.ispan.pl/pl/dzialalnosc-badawcza/zaklad-historii-sztuk-plastycznych/katalog-zabytkow-sztuki-w-polsce/spisy-tresci> [dostęp: 01.11.2016].

dowego w Warszawie¹⁷. Maria Suchodolska była kuratorem wielu wystaw oraz autorką tekstów do licznych katalogów. Są to między innymi katalogi prac Franciszka Kostrzewskiego, Marcelego Bacciarellego, Tadeusza Kulisiewicza oraz opracowania wystaw poświęcone współczesnej grafice angielskiej, widokom architektonicznym w malarstwie polskim w latach 1780–1880 i rysunkom z kolekcji J.I. Kraszewskiego. Maria Suchodolska jest też współautorką książek męża, takich jak: *Polska. Naród a sztuka. Dzieje polskiej świadomości narodowej i jej wyraz w sztuce* (Warszawa 1988) oraz *Dzieje kultury polskiej* (Warszawa 1987), gdzie odpowiadała za opracowanie i wybór ilustracji.

Zebrane w kolekcji katalogi wystaw tworzą kronikę działalności Muzeum Narodowego. Oprócz druków dokumentujących dorobek warszawskiej placówki zgromadzono także katalogi wystaw oraz zbiorów polskich i zagranicznych instytucji kulturalnych takich jak: Muzeum Narodowe w Krakowie, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku czy Frankfurter Kunstlergesellschaft, Oslo Nasjonalgalleriet i moskiewski Ermitaż.

Teoria i metodologia sztuki to kolejne dziedziny, na jakich koncentrował się w swej pracy naukowej profesor Suchodolski. Problematyka ta jest tematem między innymi takich publikacji, jak bogaty erudycyjnie i świetnie ilustrowany tekst Andre Malraux *Przemiana Bogów*, t. 1–3 (Warszawa 1985) oraz *Nowe formy w malarstwie i wynikające stąd nieporozumienia* Stanisława Ignacego Witkiewicza (Warszawa 1919), w której autor formułuje podstawowe założenia teorii Czystej Formy¹⁸. Z teoriami głoszonymi przez publicystę, polityka i historyka literatury Jana Gwalberta Pawlikowskiego możemy zaznajomić się studiując wydane we Lwowie w 1912 roku dzieło zatytułowane *Styl jako zjawisko społeczne*. Natomiast w arkanach filozofii sztuki wprowadzi nas książka węgierskiego historyka sztuki Arnolda Hausera *Filozofia historii sztuki* (Warszawa 1970). Ponadto w grupie prac o tej tematyce odnotować można publikacje wybitnych polskich badaczy: Jana Białostockiego, Mieczysława Porębskiego, Hanny Morawskiej, Ksawerego Piwockiego i Jacka Bukowskiego¹⁹.

Jeden z większych zespołów biblioteki profesora utworzyły książki dotyczące architektury. Przegląd rozpocząć należy od historycznych opracowań, jak bezcenne źródło wiedzy o architekturze i sztuce budowlanej starożytnych Greków i Rzymian *O architekturze ksiąg dziesięć* Witruwiusza (Warszawa 1956). Ponadto znajdziemy tu prace o stylach architektonicznych, architekту-

¹⁷ A. MASŁOWSKA: *Kronika wystaw Muzeum Narodowego w Warszawie 1862–2002*. T. 1: 1862–1962. Warszawa 2002, s. 156, 170, 183.

¹⁸ A. HUTNIKIEWICZ: *Od czystej formy do literatury faktu*. Warszawa 1976.

¹⁹ J. BIAŁOSTOCKI: *Refleksje i syntezy ze świata sztuki*. Warszawa 1987; M. PORĘBSKI: *Pożegnanie z krytyką*. Kraków 1966; H. MORAWSKA: *Kłopoty krytyka. Thoré-Bürger wśród prądów epoki (1855–1869)*. Wrocław 1970; K. PIWOCKI: *Sztuka żywa. Szkice z teorii i metodyki historii sztuki*. Wrocław 1970; J. BUKOWSKI: *Postawy wobec sztuki najnowszej*. Warszawa 1986.

rze wewnątrz mieszkalnych oraz rozważania z pogranicza filozofii i psychologii architektury – wśród nich na uwagę zasługują opracowania Adama Kotarbińskiego i Przemysława Trzeciaka²⁰.

Profesor Suchodolski dużo uwagi poświęcił architekturze polskiej. W zbiorze znajdujemy cenne opracowania autorstwa znawcy architektury i sztuki dekoracyjnej XX wieku Andrzeja K. Olaszewskiego, takie jak: *Nowa forma w architekturze polskiej 1900–1925. Teoria i praktyka* (Wrocław 1967) i *Dzieje sztuki polskiej 1890–1980 w zarysie* (Warszawa 1988). Wspomnieć należy też o sztandarowych opracowaniach historyka architektury i sztuki profesora Adama Miłobędzkiego, na przykład *Architektura polska XVII wieku*, t. 1–2 (Warszawa 1980) i *Zarys dziejów architektury w Polsce* (Warszawa 1989). Dzieje architektury przybliżają również gromadzone przez profesora biografie architektów. Możemy zapoznać się między innymi z dorobkiem artystycznym Ludwiga Mies van der Rohe – czołowego przedstawiciela stylu międzynarodowego w architekturze i Arne Jacobsena – duńskiego architekta i projektanta wnętrz, a także podziwiać realizacje i projekty fińskiego modernisty Alvara Aalto, czy katalońskiego inżyniera i architekta Antonia Gaudiego. Liczne monografie prezentują dokonania architektów działających w Polsce. Wspomnieć należy tu o architekcie warszawskim XVIII wieku Jakubie Fontanie, jak również o przedstawicielu wczesnego klasycyzmu Efraimie Szregerze oraz tworzącym na przełomie XIX i XX Janie Zawiejskim.

Profesor Suchodolski sporo uwagi poświęcił architekturze sakralnej. Obok monografii zabytkowych kościołów Wielkopolski, Mazowsza i Krakowa²¹, są tu opracowania ukazujące piękno drewnianej architektury sakralnej, między innymi książki autorstwa wybitnego znawcy sztuki i architektury drewnianej Ryszarda Brykowskiego: *Drewniana architektura kościelna w Małopolsce XV wieku* (Wrocław 1981) i *Łemkowska drewniana architektura cerkiewna w Polsce, na Słowacji i Rusi Zakarpackiej* (Wrocław 1986).

Tematem licznych opracowań ze zbioru profesora Suchodolskiego jest również architektura rezydencjonalna. Historię pałaców warszawskich obrazują monografie wydane w serii „Varsawiana. Zabytki Warszawy”²².

²⁰ A. KOTARBIŃSKI: *O ideowości i ideologii w architekturze i urbanistyce*. Warszawa 1985; P. TRZECIAK: *Historia, psychika, architektura*. Warszawa 1988.

²¹ A. MAŁKIEWICZ: *Kościół Świętych Piotra i Pawła w Krakowie*. Kraków 1985; D. KACZMARZYK: *Kościół Św. Anny*. Warszawa 1984; *Kościół w Wielkopolsce XVI wieku*. (Blizanów, Domachowo, Graboszewo, Kłodawa, Koźmin, Nowa Wieś Królewska, Ołobok, Rzgów, Wierzenica). Oprac. M. PAWLACZYK. Wrocław 1985; *Kościół na Mazowszu XVI wiek*. (Białynin, Bukówno, Długa Kościelna, Janisławice). Oprac. W. CHMIELAK-ZAŁĘSKA. Wrocław 1985.

²² A. ROTTERMUND: *Pałac Błękitny*. Warszawa 1970; A. BARTCZAKOWA, I. MALINOWSKA: *Pałac Branickich*. Warszawa 1974; A. BARTCZAKOWA: *Pałac Paca*. Warszawa 1973; M.I. KWIATKOWSKA, M. KWIATKOWSKI: *Pałac Pod Czterema Wiatrami*. Warszawa 1984.

Z kolei dziejom rezydencji z terenów Wielkopolski poświęcone są opracowania Zofii Ostrowskiej-Kęblowskiej, na przykład *Architektura pałacowa drugiej połowy XVIII wieku w Wielkopolsce* (Poznań 1969). Piękno i urok zamków nad Loarą ukazuje album Armanda Lanoux *Chateaux de la Loire* (Paris 1980), a wizytę w poczdamskim Sanssouci umożliwiała bogato ilustrowana monografia *Die Bauten des 18. Jahrhunderts im Park von Sanssouci* (Potsdam-Sanssouci 1969). Natomiast nieocenionym źródłem wiedzy na temat polskich zamków jest pomnikowe dzieło Bohdana Guerquina *Zamki w Polsce* (Warszawa 1984).

Jednym z podstawowych celów wychowania przez sztukę jest kształtowanie postawy estetycznej, od której uzależniony jest stosunek do sztuki i piękna. Bogdan Suchodolski pisał: „wychowanie estetyczne obejmuje dwie sfery działań wychowawczych, mocno ze sobą powiązanych. Jest to kształcenie kultury estetycznej, dobrego smaku, estetycznej umiejętności przeżywania i oceniania dzieł sztuki, jak również prawidłowy stosunek do dzieła sztuki”²³. Chodzi więc o wyrabianie dobrego smaku głównie za sprawą bezpośredniego kontaktu ze sztuką, w postaci oglądania eksponatów w muzeach i galeriach. Tworząc możliwości obcowania z dziełami sztuki, instytucje te odgrywają ogromną rolę w teorii wychowania estetycznego, są jak stwierdził Stefan Szuman „spełnieniem trudnej i odpowiedzialnej roli wychowawcy estetycznego”²⁴. Kulturotwórcza rola muzeów zajmowała wielu pedagogów, w tym Bogdana Suchodolskiego²⁵. Jak podkreślał w swych rozważaniach: „To sztuka pozwala człowiekowi na większą swobodę niż realna rzeczywistość, na bardziej szerszą ekspresję przeżyć i pragnień niż może to zapewnić komunikowanie się ludzi we wzajemnych stosunkach w życiu”²⁶.

Owoce tych zainteresowań jest pokaźna kolekcja książek z zakresu muzealnictwa. Przeważają tu wielojęzyczne, pięknie ilustrowane monografie prezentujące zbiory największych światowych galerii, takich jak petersburski Ermitaż, moskiewska Galeria Trietiaowska, paryski Luwr, czy wiedeńskie Muzeum Sztuki Współczesnej i Muzeum Historii Sztuki. Ekspozycje brytyjskich muzeów przedstawiają bogate edytorsko albumy poświęcone National Gallery i Tate Gallery. Możemy także podziwiać dzieła z Galerii Obrazów Starych Mistrzów w Dreźnie, florenckiej Galerii Uffizzi oraz Muzeum Prado w Madrycie. Zbiory amerykańskich galerii zostały zilustrowane na kartach monografii The Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku i Cleveland Museum

²³ *Pedagogika. Podręcznik dla kandydatów na nauczycieli*. T. 2. Red. B. SUCHODOLSKI. Warszawa 1985, s. 551.

²⁴ S. SZUMAN: *O sztuce i wychowaniu estetycznym*. Warszawa 1969, s. 89.

²⁵ Tematyką tą zajmowali się m.in. Stefan Szuman, Tadeusz Gołaszewski, Irena Wojnar, Lucjan Turowski. Zob.: E. SKOCZYŁAS-KROTLA, U. ORDON: *Edukacyjny i kulturotwórczy wymiar pracy muzeum*. „Mazowieckie Studia Humanistyczne” 2004, nr 1–2, s. 253–260.

²⁶ B. SUCHODOLSKI: *Wychowanie dla przyszłości*. Warszawa 1968, s. 234.

of Art. Zapoznamy się również z cennymi kolekcjami węgierskich, słowackich, ukraińskich, greckich i holenderskich galerii. Równie bogato prezentuje się kolekcja publikacji poświęconych polskim instytucjom kulturalnym. Obok opracowań poświęconych galeriom Warszawy i Krakowa znajdziemy tu monografie muzeów w Nieborowie, Puławach, Łańcucie oraz albumy prezentujące skarby Jasnej Góry. Kolekcję wzbogacają broszury z serii „Klejnoty Sztuki Polskiej” opublikowane w Państwowym Instytucie Wydawniczym, opisujące cenne zabytki sztuki w Polsce. Są to: *Głowy wawelskie* Anny Misiąg-Bocheńskiej (Warszawa 1953), *Kaplica Zygmuntowska* Adama Bochnaka (Warszawa 1953) oraz *Drzwi gnieźnieńskie* (Warszawa 1953) i *Tryptyk z Pławna* Tadeusza Dobrzeńckiego (Warszawa 1954). Wiedzę z dziedziny muzealnictwa wzbogacimy lekturą klasycznej monografii autorstwa historyka i teoretyka sztuki Zdzisława Żygulskiego *Muzea na świecie. Wstęp do muzealnictwa* (Warszawa 1982).

Grafika to obok malarstwa i rzeźby jeden z głównych działów sztuk plastycznych. W Polsce pojawiła się drugiej połowie XV wieku, a do jej podstawowych technik należą drzeworyt, miedzioryt i litografia²⁷. W omawianej kolekcji znajdziemy wiele polskich i zagranicznych opracowań z zakresu technik i historii grafiki polskiej, niemieckiej, włoskiej i francuskiej. Z tematyką tą zapoznać się można poprzez lekturę takich prac jak *Techniki sztuk graficznych. Podręcznik metod warsztatowych i historii grafiki artystycznej* Aleša Krejčy (Warszawa 1984), *Incisioni italiane del Quattrocento* Antonego de Witta (Firenze 1953); *Le dessin et la gravure modernes en France* Adolphe'a Baslera i Charlesa Kunstlera (Paris 1930) oraz *L'art neerlandais d'aujourd'hui. L'art graphique* ze wstępem Willema Josiaha de Gruytera (Amsterdam 1952) i *Der Holzschnitt im neuen China* Maximiliana Scheera (Dresden 1951).

Interesująca jest seria broszur „Il Disegno Popolare” wydana w rzymskim wydawnictwie Edizioni di Cultura Sociale, prezentująca twórczość włoskich grafików XX wieku – Gabriele Mucchiego, Renato Guttuso, Giuseppe Mazzullo i Corrado Cagli.

Dzięki katalogom wystaw wybitnych polskich grafików możemy poznać twórczość Wiktorii Goryńskiej, Walentego Romanowicza, Edmunda Bartłomiejczyka, Henryka Grunwalda i Konstantego Brandela. Zbiór dopełniają monografie siedemnastowiecznego gdańskiego rytownika Jeremiasza Falcka oraz znakomitego karykaturzysty Eryka Lipińskiego.

Dzieła mistrzów polskiej sztuki drzeworytniczej – Tadeusza Kulisiewicza i Krystyny Wróblewskiej – prezentują zebrane w kolekcji albumy. Spośród prac tej ostatniej warto wymienić tytuły: *Teka tatrzańska. Siedem drzeworytów Krystyny Wróblewskiej z wierszem Leopolda Staf-*

²⁷ *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*. Red. K. KUBALSKA-SULKIEWICZ, M. BIELSKA-ŁACH, A. MANTEUFEL. Warszawa 1996, s. 137–138.

fa (Kraków 1947) oraz „Ojciec nasz”. *Jedenaście drzeworytów Krystyny Wróblewskiej* (Warszawa 1950)²⁸.

Kolejną dyscypliną sztuk plastycznych, jakiej poświęcił uwagę Bogdan Suchodolski jest rzeźba. Do swego księgozbioru dołączył wiele publikacji ilustrujących historię rzeźby polskiej i europejskiej od średniowiecza do współczesności. Znajdziemy tu następujące opracowania: *Małopolska rzeźba średniowieczna. 1300–1450* Józefa Edwarda Dutkiewicza (Kraków 1949), *Rzeźba XVI wieku w Polsce* autorstwa Heleny Kozakiewiczowej (Warszawa 1984) oraz *Współczesna rzeźba polska* w opracowaniu Andrzeja Osęki i Wojciecha Skrodzkiego (Warszawa 1977). Wiele monografii i katalogów wystaw dokumentuje dorobek artystyczny wybitnego polskiego rzeźbiarza Xsawerego Dunikowskiego.

W swej bibliotece profesor Suchodolski umieścił również książki, których tematyką jest sztuka ludowa. W okresie Polski Ludowej nastąpił rozkwit i moda na sztukę ludową, która dla władzy stała się priorytetową i została otoczona szczególną opieką²⁹. Omawiane zagadnienia prezentują między innymi następujące pozycje: Hans-Joachim Schauss *To wszystko wyszło ode mnie. Spotkania z polskimi artystami ludowymi* (Warszawa 1989), Alfred Gauda, Celestyn Wrębiak *Sztuka ludowa południowego Podlasia* (Biała Podlaska 1981), Stanisława Matuszkówna *Zdobnictwo kobiecego stroju żywieckiego* (Kraków 1931) oraz praca zbiorowa zatytułowana *Sztuka ludowa w Polsce* (Warszawa 1988).

Na sztuce ludowej opierało się wzornictwo założonego w 1950 roku Instytutu Wzornictwa Przemysłowego³⁰. Ta najstarsza tego typu instytucja w Europie została założona przez profesor Wandę Telakowską³¹. W omawianej kolekcji znajdziemy książki autorstwa tej cenionej artystki i organizatorki polskiego wzornictwa przemysłowego. Z dorobku tej autorki warto wymienić: *Wzornictwo moja miłość* (Warszawa 1990), *Problemy wzornictwa przemysłowego* (Warszawa 1986) i *Kultura plastyczna w życiu codziennym* (Warszawa 1975).

Profesor Suchodolski zebrał również książki z zakresu sztuki użytkowej. Są tu prace o historii polskiego rzemiosła artystycznego oraz opracowania na temat ceramiki, porcelany, złotnictwa, biżuterii, broni dawnej oraz tkanin i ubiorów historycznych.

²⁸ Szerzej na temat twórczości Krystyny Wróblewskiej i Tadeusza Kulisiewicza zob.: M. KOZŁOWSKA: *Życie dłutem wyżłobione. Twórczość Krystyny Wróblewskiej (1904–1994)*. Warszawa 2007; J. GUZE: *Kulisiewicz*. Warszawa 1956; M. GROŃSKA: *Nowoczesny drzeworyt polski*. Wrocław 1971, s. 148–157.

²⁹ A. KROH: *Wesołego Alleluja Polsko Ludowa: czyli o pogmatwanych dziejach chłopskiej kultury plastycznej na ziemiach polskich*. Warszawa 2014, s. 11–97.

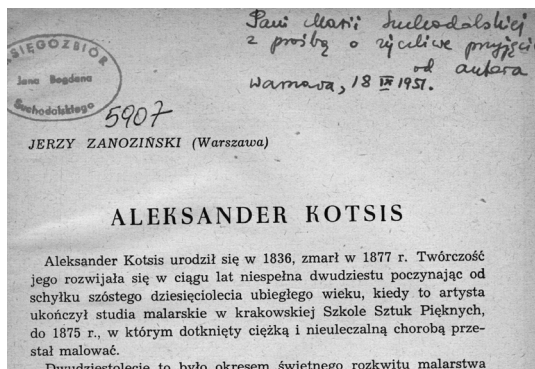
³⁰ Instytut Wzornictwa Przemysłowego. Historia IWP. <http://www.iwp.com.pl/> [dostęp: 01.11.2016].

³¹ K. CZERNIEWSKA, T. REINDL: *Sztuka dla życia: wspomnienia o Wandzie Telakowskiej*. Warszawa 1988.

Gromadzone przez profesora Suchodolskiego książki stanowiły jego księgozbiór podręczny niezbędny w pracy naukowej. Obok wydawnictw bibliograficznych w zbiorze znajduje się wiele polskich i obcojęzycznych encyklopedii oraz słowników z zakresu sztuki. Jednym z cenniejszych opracowań jest piętnastotomowa *Enciclopedia universale dell'arte* wydana w latach 1958–1967 w Wenecji. Interesująca jest również paryska publikacja z 1951 roku *Encyclopedie de l'art. Les arts plastiques* w opracowaniu francuskiego historyka sztuki Louisa Reau oraz *Dictionnaire de la peinture abstraite. Précédé d'une histoire de la peinture abstraite* z 1957 roku autorstwa Michela Seuphora – francuskiego teoretyka sztuki, malarza i poety. Kolekcja obejmuje również leksykony biograficzne prezentujące dorobek artystów polskich i zagranicznych. Na półkach biblioteki stoją między innymi: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 1–4 (Wrocław 1971–1986), *A dictionary of art and artists* Petera i Lindy Murray (Harmondsworth 1960) oraz *Architekci i budowniczowie w Polsce* Stanisława Łozy (Warszawa 1954).

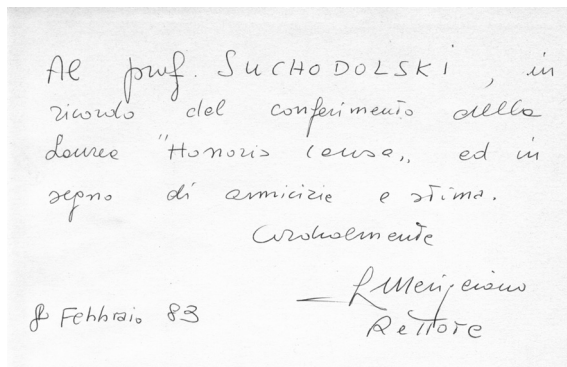
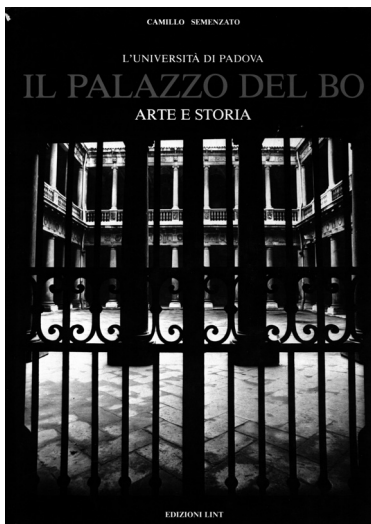
Książki do biblioteki Bogdana Suchodolskiego trafiały różnymi drogami. Wiele z nich zarówno profesor, jak i jego żona otrzymali w prezencie od osób prywatnych i instytucji. Świadczą o tym dedykacje umieszczone na kartach książek, na przykład wpis autora Jerzego Zanozińskiego w książce zatytułowanej *Aleksander Kotsis* (Warszawa 1954) – „Pani Marii Suchodolskiej z prośbą o życzliwe przyjęcie od autora. Warszawa 18.IX.1951” (ilustr. 4). Natomiast w monografii Camilla Semenzata *Il palazzo del Bo. Arte e storia* (Padova 1979), którą profesor otrzymał od Rektora Uniwersytetu w Padwie z okazji nadania mu tytułu doktora *honoris causa* tej uczelni znajdziemy dedykację następującej treści: „Al Prof. Suchodolski, in ricordo del conferimento della Lauree Honoris causa ed in segno di amicizio e stima. Cordialmente L. Merigliano, Rettore. 8 Febbraio 83” (ilustr. 5).

Większość książek z kolekcji pochodzi z zakupionych nowości wydawniczych oraz zakupów antykwarycznych. Świadczą o tym pieczęcie i inne znaki własnościowe, jakie znajdziemy na stronach publikacji, np. „Biblioteka Państwowego Gimnazjum im. Joachima Lelewela w Warszawie” w książce Tadeusza Kruszyńskiego *Dzieje sztuki wczesnochrześcijańskiej* (Kraków 1914), „Z biblij. pryw. Tadeusza Piniego” na kartach wydanego przez Jana Bołozę Antoniewicza *Katalogu wystawy sztuki polskiej od roku 1764–1886* (Lwów 1894), czy „Exlibris Andrzeja Madeyskiego” w mono-

Ilustr. 4. Dedykacja autorska J. Zanozińskiego

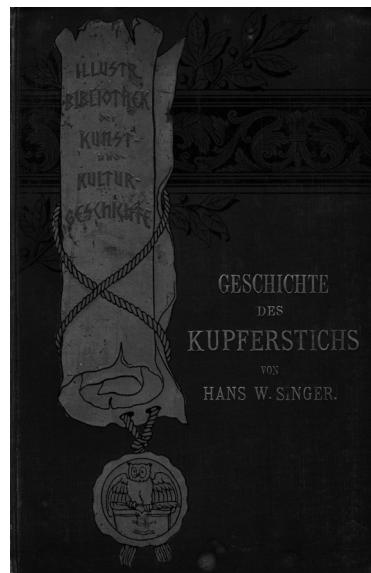
„Sztuka oprócz życia chwilą pozwala także doznawać wartości wiecznych...” Kolekcja książek z zakresu sztuki...

Ilustr. 5. Dedykacja od Rektora Uniwersytetu w Padwie

grafii William Hogarth. *Gravures et eaux-fortes* (Paris 1913). Z cennych zakupów antykwarycznych warto wymienić następujące pozycje: *Catalogue d'une Collection Iconographique Polonaise, composee des dessins originaux, gravures [...]* (Drezno 1865); *Geschichte des Kupferstichs* Hansa Wolfganga Singera (Leipzig 1895) (ilustr. 6); *Średniowieczne malarstwo w Polsce* Feliksa Kopyry (Kraków 1925); *Sto lat dziejów malarstwa w Polsce 1760–1860. Z okazji wystawy retrospektywnej malarstwa polskiego we Lwowie 1894 r.* Jerzego Mycielskiego (Kraków 1902) oraz *Sztuka. Zarys jej dziejów zarazem podręcznik dla uczących się i przewodnik dla podróżujących* Józefa Łepkowskiego (Kraków 1872).

Większa część książek wydanych na zachodzie, głównie we Francji, Anglii, Niemczech, Szwajcarii, Włoszech oraz USA została sprowadzona za pośrednictwem księgarni ORW PAN w Warszawie. Również zagraniczne podróże były doskonałą okazją do powiększenia biblioteki³². W ten sposób zo-

Ilustr. 6. Przykład zakupu antykwarycznego

³² M. GACIŃSKA: Ibidem, s. 67.

stało nabytych wiele książek renomowanych francuskich wydawnictw, takich jak: Hachette, F. Hazan, Arthaud, Flammarion, a także publikacje szwajcarskiego wydawnictwa Skira (ilustr. 7) oraz albumy brytyjskiej oficyny wydawniczej Thames & Hudson.

Pod względem językowym przeważają książki w języku polskim, ale poważną część zbioru stanowią wydawnictwa francuskie, niemieckie, angielskie, a także prace w języku włoskim.

Badania nad księgozbiorem prywatnymi stanowią ważny element dociekań naukowych.

Jak pisze Barbara Bieńkowska: „Uzupełniają one materiały dotyczące środowisk, warsztatów naukowych, osobowości, mentalności [...] odsłaniają, przynajmniej częściowo, oblicza swych twórców”³³. Gromadzone w bibliotekach książki najczęściej służyły właścicielowi i osobom z nim związanym, a ich upodobania lekturowe wpływały na zakres tematyczny ich księgozbiorów. Ogromny zbiór pozycji związanych ze sztuką wskazuje kierunek zainteresowań profesora Bogdana Suchodolskiego i jego żony Marii.

Bibliografia

- BIEŃKOWSKA B.: *Kilka uwag i propozycji w sprawach badań księgozbiorów historycznych*. „Studia o Książce” t. 16, 1986, s. 5–8.
- DEPTA H.: *O wychowanie estetyczne na miarę naszych czasów*. W: *Sztuka i wychowanie. Współczesne problemy edukacji estetycznej. Monografia zbiorowa*. Red. K. PANKOWSKA. Warszawa 2010.
- Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. T. 7: V–Ż. Warszawa 2008.
- GACIŃSKA M.: *Księgozbiór Profesora Bogdana Suchodolskiego w zbiorach Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Bogdan Suchodolski. Pedagog – humanista – uczoney*. Red. A. STOPIŃSKA-PAJĄK. Katowice 1998, s. 56–72.
- KROH A.: *Wesołego Alleluja Polsko Ludowa, czyli o pogmatwanych dziejach chłopskiej kultury plastycznej na ziemiach polskich*. Warszawa 2014.
- LANGER H.: *Polskie historyczne księgozbiory domowe na Śląsku Cieszyńskim (XX wiek)*. Katowice 2006.

Ilustr. 7. Strona tytułowa publikacji wydawnictwa Skira

³³ B. BIEŃKOWSKA: *Kilka uwag i propozycji w sprawach badań księgozbiorów historycznych*. „Studia o Książce” t. 16, 1986, s. 5–8.

„Sztuka oprócz życia chwilą pozwala także doznawać wartości wiecznych...” Kolekcja książek z zakresu sztuki...

- MASŁOWSKA A.: *Kronika wystaw Muzeum Narodowego w Warszawie 1862–2002*. T. 1: 1862–1962. Warszawa 2002.
- Pedagogika. Podręcznik dla kandydatów na nauczycieli*. T. 2. Red. B. SUCHODOLSKI. Warszawa 1985.
- SKOCZYŁAS-KROTLA E., ORDON U.W.: *Edukacyjny i kulturotwórczy wymiar pracy muzeum*. „Mazowieckie Studia Humanistyczne” 2004, nr 1–2, s. 253–260.
- Słownik terminologiczny sztuk pięknych*. Red. K. KUBALSKA-SULKIEWICZ, M. BIELSKA-ŁACH, A. MANTEUFFEL. Warszawa 1996.
- SUCHODOLSKI B.: *Kultura współczesna a wychowanie młodzieży*. Lwów–Warszawa 1935.
- SUCHODOLSKI B.: *Uspołecznienie kultury*. Warszawa 1972.
- SUCHODOLSKI B.: *Wychowanie dla przyszłości*. Warszawa 1968.
- SZUMAN S.: *O sztuce i wychowaniu estetycznym*. Warszawa 1969.
- WOJNAR I.: *Estetyka i wychowanie*. Wyd. 2 uzup. Warszawa 1971.
- WOJNAR I.: *Teoria wychowania estetycznego*. Warszawa 1984.

Streszczenie

W artykule opisano kolekcję książek z zakresu sztuki będącą integralną częścią księgozbioru prof. Bogdana Suchodolskiego. Zbiór scharakteryzowano pod kątem przynależności książek do poszczególnych działów sztuk plastycznych. Największą grupę stanowią pozycje z zakresu malarstwa europejskiego, które opisano w ujęciu chronologicznym, podkreślając zmieniające się style i kierunki w sztuce. Przedstawiono również rolę sztuki w badaniach i koncepcjach pedagogicznych profesora.

Słowa kluczowe:

księgozbiór profesora Bogdana Suchodolskiego, księgozbiory prywatne, sztuka

Summary

„Art in addition to the moment of life also allows us to experience eternal values...”. The collection of art books in professor Bogdan Suchodolski’s collection

The article describes the collection of art books, an integral part of the collections of professor Bogdan Suchodolski. The collection has been characterized in terms of the affiliation of books to individual fields of visual arts. The largest group are European paintings, which are described chronologically, emphasizing the changing styles and directions in art. In the article there was also presented the role of art in professor Suchodolski’s research and pedagogical concepts.

Keywords:

book collection of professor Bogdan Suchodolski, private book collections, visual art